

K O M U N I K A T
Z B A D A Ń

Warszawa, lipiec 2011

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/87/2011

OCZEKIWANIA I MOTYWACJE

WYBORCZE POLAKÓW

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
13 stycznia 2011 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W październiku odbędą się wybory parlamentarne. U progu kampanii wyborczej zapytaliśmy respondentów¹ o ich intuicje dotyczące zwycięzców i o to jakie koalicje rządowe przewidują po wyborach. Chcieliśmy również zdiagnozować obawy Polaków, które mogą decydować o tym, że w większym stopniu będą głosować, nie tyle „za” jakąś partią, ile „przeciw” jej konkurentowi. Interesowały nas też motywacje wyborcze, które rozkręcają się kampania może jednak zmienić.

MOTYWY GŁOSOWANIA

Głosując na jakąś partię, Polacy najczęściej deklarują², że głównym motywem ich wyboru jest program, konkretny element programu lub ogólna wizja rozwoju kraju według danej partii (16%). Być może jednak bardziej popularnym motywem jest „wybór mniejszego zła”. Choć tylko 13% wyborców mających określone preferencje deklaruje, że zamierza głosować na daną partię, ponieważ nie widzi alternatywy, to jednak podobne motywacje, choć już ukierunkowane politycznie, ma w sumie jeszcze 9% wyborców. Są to ci respondenci, którzy wybierają się na wybory i zamierzają głosować – jak można się domyślać – na którąś z opozycyjnych partii, ponieważ czują, że ugrupowania obecnie sprawujące władzę zawiodły ich oczekiwania (4%). Dalsze 3% to głosy sprzeciwu wobec PiS i obawy przed jego powrotem do władzy oraz wyborcy zmęczeni rywalizacją między PiS i PO (2%).

Ponadto Polacy decydują się popierać daną partię, bo odpowiada im jej światopogląd lub ideologia; dlatego, że ogólnie rzecz biorąc mają do niej zaufanie, ponieważ sądzą, że tylko to ugrupowanie daje nadzieję na pozytywne zmiany w kraju; a także ze względu na zalety przywódców i kompetencje działaczy (po 11% wskazań). Dla wyborców ważne jest też doświadczenie, dlatego deklarują, że popierają daną partię, gdyż dobrze rządzi lub rządziła w przeszłości (10%).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (252) przeprowadzono w dniach 5 – 11 maja 2011 roku na liczącej 1189 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Uzasadniając swoje decyzje wyborcze respondenci odpowiadali na pytanie otwarte, tzn. nie korzystali z gotowej kafeterii, ale samodzielnie formułowali odpowiedzi.

		CBOS
Dlaczego zamierza Pan(i) głosować na tę partię?		N=562
Odpowiada mi program, wizja zmian w kraju		16%
Z braku alternatywy, mniejsze zło		13%
Daje nadzieje na zmianę na lepsze, na poprawę, oczekiwanie pozytywnych zmian		11%
Ze względu na światopogląd, kwestie ideologiczne		11%
Ze względu na zalety przywódców, działaczy (wykształceni, kompetentni, rozsądni, uczciwi, prawdomówni itp.)		11%
Mam do nich zaufanie, są wiarygodni, mają dobre intencje, chcą coś zrobić dla kraju		11%
Pozytywna ocena rządów aktualnych lub gdy sprawowali władzę, pozytywna ocena dotychczasowej działalności		10%
Najbardziej mi odpowiada, jestem sympatykiem – ogólnie		7%
Stabilność, przewidywalność polityki partii – wiadomo czego się po nich spodziewać		5%
Chroni, reprezentuje interesy takich ludzi jak ja		4%
Zawód, rozczarowanie aktualnymi rządami		4%
Bo zawsze na nich głosowałem, sentyment, tradycja		4%
Ze względu na sposób uprawiania polityki, funkcjonowania na scenie politycznej – nie dzielą ludzi, nie są agresywni		4%
Wrażliwość społeczna, troszczą się o ludzi, przejmują się sytuacją najuboższych itp.		3%
Głosy sprzeciwu wobec PiS, żeby PiS nie doszedł do władzy		3%
Potrzeba kontynuacji – niech dokończą, co zaczęli		3%
Efekt świeżości – nowa siła, nowi ludzie, dawno nie rządzili		2%
Zmęczenie, rozczarowanie PiS i PO		2%
Inne		1%
Trudno powiedzieć		2%

Część ankietowanych uzasadnia swój wybór bardzo ogólnie – 7% ma zamiar głosować na dane ugrupowanie, ponieważ uważa się za jego sympatyka, dalsze 4%, z uwagi na to, że ma do niego sentyment i zawsze tak głosowało lub żywi przekonanie, że konkretne ugrupowanie reprezentuje interesy ludzi takich jak on (4%).

Wyborcy będą także zwracać uwagę na styl uprawiania polityki i sposób funkcjonowania na scenie politycznej. Istotne jest dla nich to, że dane ugrupowanie raczej stara się ludzi łączyć niż dzielić oraz że w swych działaniach nie kieruje się resentymentem ani agresją (4%), że prowadzona przez nie polityka jest przewidywalna, a jego działania cechuje stabilność i długofalowa strategia (5%).

Rzadziej deklarowanymi motywacjami są wrażliwość społeczna i troska o grupy zmarginalizowane lub wykluczone (3%). Zdaniem innych wyborców ważna jest potrzeba kontynuacji, dlatego warto oddać głos na te partie, które mają szansę dokończenia tego, co kiedyś zaczęły (3%). Nieliczni wyborcy zamierzają popierać ugrupowania nowe, reprezentowane przez nowych ludzi i nowe siły (2%).

Czym kierują się wyborcy poszczególnych partii i jak różne są ich motywacje?

Tabela 1

Dlaczego zamierza Pan(i) głosować na tę partię?	Potencjalne elektoraty partii politycznych			
	PO	PiS	SLD	PSL
	w procentach			
Daje nadzieje na zmianę na lepsze, na poprawę, oczekiwanie pozytywnych zmian	8	14	17	12
Odpowiada mi program, wizja zmian w kraju	15	22	8	-
Ze względu na światopogląd, kwestie ideologiczne	3	21	16	-
Ze względu na zalety przywódców, działaczy (wykształceni, kompetentni, rozsądni, uczciwi, prawdomówni itp.)	11	10	11	5
Stabilność, przewidywalność polityki partii - wiadomo czego się po nich spodziewać	8	1	2	7
Chroni, reprezentuje interesy takich ludzi jak ja	-	-	-	46
Wrażliwość społeczna, troszczą się o ludzi, przejmują się sytuacją społeczeństwa, losem najuboższych itp.	-	9	2	-
Zawód, rozczarowanie aktualnymi rządami	-	9	7	-
Efekt świeżości – nowa siła, nowi ludzie, dawno nie rządzą	-	-	8	3
Bo zawsze na nich głosowałem, sentyment, tradycja	2	5	9	2
Z braku alternatywy, mniejsze zło	19	4	12	15
Najbardziej mi odpowiada, jestem sympatykiem – ogólnie	10	5	3	4
Pozytywna ocena rządów aktualnych lub gdy sprawowali władzę, pozytywna ocena dotychczasowej działalności	16	8	6	-
Głosy sprzeciwu wobec PiS, żeby PiS nie doszedł do władzy	5	-	-	-
Potrzeba kontynuacji – niech dokończą, co zaczęli	5	-	-	4
Mam do nich zaufanie, są wiarygodni, mają dobre intencje, chcą coś zrobić dla kraju	9	18	6	-
Ze względu na sposób uprawiania polityki, funkcjonowania na scenie politycznej – nie dzielą ludzi, nie są agresywni	7	1	2	6
Zmęczenie, rozczarowanie PiS i PO	-	-	9	-
Trudno powiedzieć	2	5	-	3
N=	253	148	78	29

Zdeklarowani wyborcy **PO** uzasadniają swój wybór przede wszystkim brakiem alternatywy (19%). W tej kategorii uzasadnień to największy odsetek wskazań spośród wyborców wszystkich partii. Również dalsze 5% wyborców tej partii określa swoje motywacje wyborcze poprzez negację – ponieważ boi się powrotu do władzy PiS. Ponadto wyborcy PO chcą głosować na tę partię, ponieważ pozytywnie oceniają jej dotychczasową działalność i rządy (16% – najwięcej w tej kategorii), a także dlatego, że odpowiada im program i wizja zmian, którą PO proponuje (15%). Nieco mniejszy odsetek docenia, że partia ta ma przywódcę i kadry na najwyższym poziomie (11%). Sympatią kieruje się 10% wyborców, a 9% – zaufaniem.

Odmiennymi wartościami przy wyborze partii kierują się wyborcy **PiS**. Przede wszystkim liczą się dla nich czynniki ideologiczne – głosują na PiS, bo akceptują światopogląd i wartości, z którymi programowo utożsamia się ta partia (21%). Odpowiada im program partii, a szczególnie takie jego elementy, jak troska o sprawiedliwość społeczną czy walka z korupcją (22%). Poza tym popierają PiS, bo mają do niego zaufanie, uważają, że jest ugrupowaniem wiarygodnym (18%, najwięcej w tej kategorii). Wierzą w przywódcę i zdolności działaczy PiS (10%). Wielu wyborców tej partii jest rozczarowanych rządami obecnej koalicji (9%). Równie wielu dostrzega wrażliwość społeczną PiS (9% wskazań, najwięcej w tej kategorii).

Z kolei dla wyborców **SLD** najważniejszym motywem głosowania jest nadzieja na zmianę i oczekiwanie pozytywnych przemian w kraju (17%). W tej kategorii to najwyższy odsetek wskazań spośród elektoratów wszystkich partii. Dla 16% wyborców SLD ważny jest światopogląd i wartości, z którymi się utożsamiają i z którymi tradycyjnie utożsamiane jest to ugrupowanie. Dalsze 8% uważa, że SLD na naszej scenie politycznej reprezentuje nowe siły i nowych ludzi. Również w przypadku tej partii znaczenie ma brak alternatywy (12%) oraz przekonanie o tym, że SLD dysponuje dobrymi kadrami (11%).

Wyborcy **PSL** głosują na tę partię właściwie wyłącznie dlatego, że reprezentuje ona ich interesy (46% – najwięcej w tej kategorii). Jest to partia spośród wszystkich zdecydowanie najbardziej utożsamiana z jedną grupą społeczną. Część wyborców PSL być może chciałaby głosować na kogo innego, ale w tej chwili na naszej scenie politycznej nie widzą alternatywy (15%), a 12% ma nadzieję na zmianę na lepsze.

KTO BĘDZIE RZĄDZIŁ W POLSCE PO WYBORACH?

W pytaniu otwartym prosiliśmy badanych o wskazanie partii lub koalicji, które ich zdaniem, będą rządzić krajem po wyborach.

		CBOS
Kto, jaka partia, koalicja partii będzie rządzić w Polsce po wyborach?		
PO		28%
PO, PSL		13%
PiS		8%
PO, SLD		4%
SLD		2%
PO, PiS		1%
PO, SLD, PSL		1%
PiS, PSL		1%
PiS, SLD		1%
SLD, PSL		Poniżej 0,5%
	Inna odpowiedź	2%
	Trudno powiedzieć	38%

Tabela 2

Kto, jaka partia, koalicja partii będzie rządzić w Polsce po wyborach?			
Rządy z udziałem PO:	PO	28	Łącznie 47% wskazań
	PO, PSL	13	
	PO, SLD	4	
	PO, PiS	1	
	PO, PSL, SLD	1	
Rządy z udziałem PSL:	PSL, PO	13	Łącznie 15% wskazań
	PSL, PO, SLD	1	
	PSL, PiS	1	
	PSL, SLD	Poniżej 0,5	
Rządy z udziałem PiS:	PiS	8	Łącznie 11% wskazań
	PiS, PSL	1	
	PiS, PO	1	
	PiS, SLD	1	
Rządy z udziałem SLD:	SLD	2	Łącznie 8% wskazań
	SLD, PO	4	
	SLD, PO, PSL	1	
	SLD, PiS	1	
	SLD, PSL	Poniżej 0,5	
Inna odpowiedź		2	
Trudno powiedzieć		38	

Jak świadczą odpowiedzi ankietowanych, główna z rządzących obecnie partii uchodzi za niekwestionowanego faworyta jesiennych wyborów. Ponad jedna czwarta badanych wymienia PO jako ugrupowanie, które będzie rządzić krajem po wyborach (28%), natomiast niespełna jedna piąta przewiduje powstanie koalicji z jej udziałem (19%). W sumie prawie co drugi respondent (47%) zakłada, że Platforma pozostanie u władzy.

Znacznie mniej osób spodziewa się, że po wyborach – sam czy też w koalicji z innymi ugrupowaniami – krajem będzie rządził PiS (11%). Jak się wydaje, więcej osób przewiduje dojście do władzy SLD niż partii Jarosława Kaczyńskiego. Nie chodzi tu oczywiście o samodzielne rządy Sojuszu, ale o współudział w rządzeniu poprzez wejście w koalicję z innymi ugrupowaniami – przede wszystkim z PO.

Wśród różnych wariantów koalicyjnych najbardziej prawdopodobne wydaje się badanym utrzymanie aktualnej koalicji rządowej PO-PSL (13%). Mniej osób przewiduje, że po wyborach nowy rząd tworzyć będą PO i SLD (4%). Jeszcze mniej sądzi, iż powstanie jakiś rząd z udziałem PiS (3%).

Ocena szans wyborczych popieranej partii jest jednym z czynników ostatecznych decyzji wyborców. Jak zatem wyglądają przewidywania zwolenników poszczególnych partii, jeśli chodzi o wynik nadchodzących wyborów i ewentualny udział w rządach popieranych przez nich ugrupowań?

Tabela 3

Kto, jaka partia, koalicja partii będzie rządzić w Polsce po wyborach?	Potencjalne elektoraty				Niezdeterminowani	Niegłosujący
	PO	PSL	PiS	SLD		
	w procentach					
PO	48	19	20	26	22	22
PO i PiS	0	0	2	4	1	0
PO, PiS, SLD	0	0	0	1	1	0
PO, SLD	8	4	2	8	3	2
PO, SLD, PSL	3	0	0	2	0	0
PO i PSL	25	13	8	19	7	7
PiS	2	0	33	4	1	8
PiS, SLD	0	0	4	1	1	1
PiS, PSL	0	0	3	1	1	0
SLD	0	3	0	9	3	3
SLD, PSL	0	0	0	3	0	0
Inne koalicje	1	0	0	0	0	0
Inna odpowiedź	1	0	2	3	-	1
Trudno powiedzieć	12	61	26	19	60	52

Najbardziej pewni wyborczego zwycięstwa swojej partii są zwolennicy PO. Aż 85% jej zadeklarowanych wyborców nie ma wątpliwości, że PO wygra w nadchodzących wyborach. Tylko dwóch na stu zakłada wyborcze zwycięstwo jej głównego konkurenta PiS. Do stosunkowo nielicznych należą wyborcy PO, dla których wynik zbliżającego głosowania jest nieprzewidywalny.

Znacznie mniej pewny wyborczego sukcesu popieranej przez siebie partii jest elektorat PiS. Przeświadczonych o tym, że partia Jarosława Kaczyńskiego dojdzie do władzy jest tylko dwie piąte jej zwolenników (42%). Stosunkowo duża ich część zakłada, że wyborczy wyścig pomiędzy PiS i PO zakończy się zwycięstwem partii rządzącej (32%).

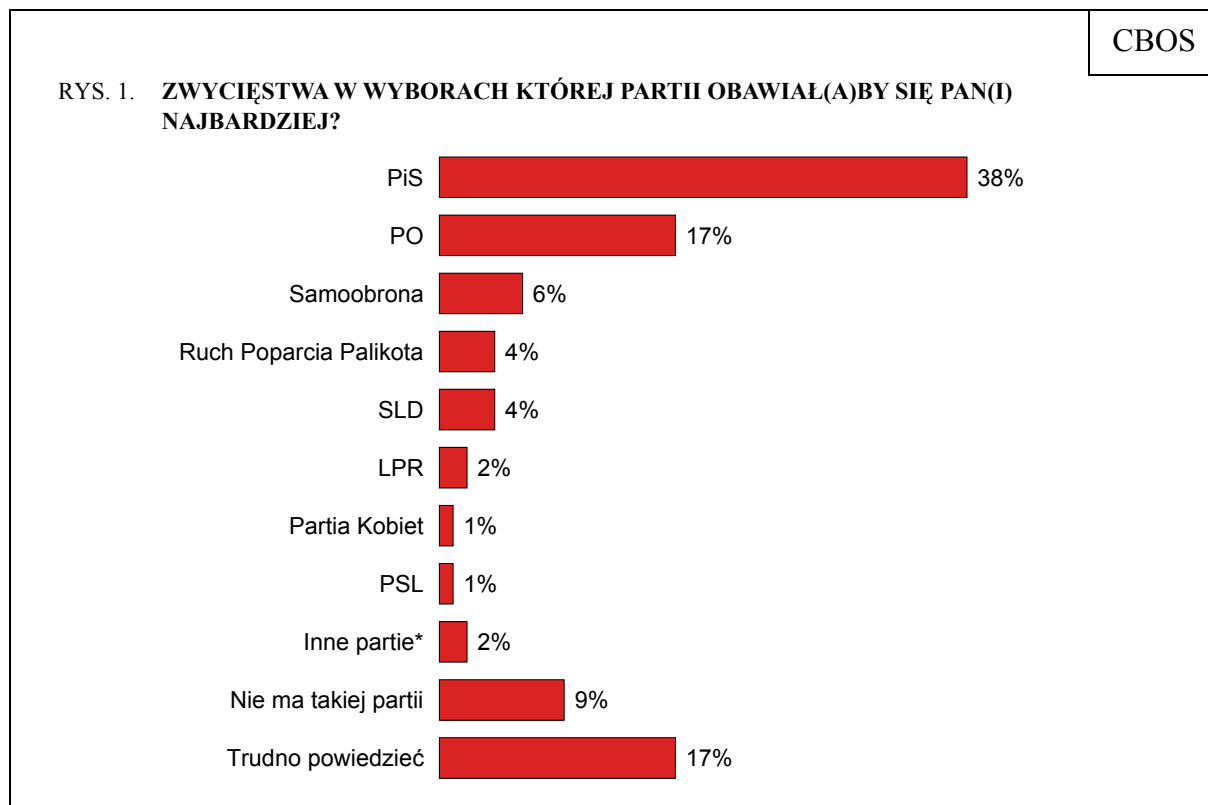
Zwolennicy obu tych najsilniejszych ugrupowań praktycznie nie biorą pod uwagę możliwości powrotu do idei PO-PiS-u. Żaden z wyborców PO nie przewiduje powstania po wyborach koalicji tych partii. W elektoracie PiS możliwość taką zakłada zaledwie dwóch na stu potencjalnych wyborców (2%).

Jeśli chodzi o powyborcze koalicje i rozszady, sympatycy PO częściej stawiają na wspólne rządy z aktualnym partnerem koalicyjnym niż aspirującym do trzeciej siły – SLD. Powyborczą koalicję PO z PSL zakłada co czwarty z nich (25%), a tylko niespełna co dziesiąty uważa, że po wyborach PO będzie rządzić razem z SLD (8%). Co ciekawe, elektorat SLD także częściej przewiduje utworzenie po wyborach koalicji PO-PSL (19%), niż jakiegokolwiek innej koalicji, w tym koalicji PO-SLD (8%) lub PO-PSL-SLD (2%). Dla zwolenników SLD ewentualna koalicja popieranego przez nich ugrupowania z PiS byłaby wielkim zaskoczeniem, tylko 1% wyborców SLD przewiduje taką możliwość.

CZYICH RZĄDÓW POLACY SIĘ OBAWIAJĄ?

To, jak duże elektoraty negatywne mają poszczególne ugrupowania, zwykle nie ma wielkiego znaczenia dla ich wyborców. Niechęć wobec danej partii wskazuje raczej na ograniczone możliwości rozszerzania jej elektoratu, natomiast może, ale nie musi wpływać na jej wyborców. W niektórych przypadkach istnienie wielu przeciwników, paradoksalnie, może mieć znaczenie mobilizujące. Mówi się wtedy o syndromie „obleżonej twierdzy” – wobec niechęci płynącej z zewnątrz, wyborcy mają poczucie, że trzeba się mobilizować i „zwierać szeregi”.

Partią mającą obecnie zdecydowanie największy elektorat negatywny jest PiS. Prawie dwie piąte zadeklarowanych uczestników wyborów obawiałoby się jej zwycięstwa (38%). Z niechęcią prawie jednej piątej wyborców spotyka się główna partia rządzącej koalicji – PO (17%). Niewielki poziom niechęci utrzymuje się wobec ugrupowań mających obecnie marginalne poparcie, takich jak Samoobrona (6%) czy też Ruch Poparcia Palikota (4%), ale także wobec SLD (4%).

* Do tej kategorii zaliczono ugrupowania, na które wskazywało mniej niż 0,5% ankietowanych: PD, PJN, Prawicę Rzeczypospolitej, SdPI, UPR i UP.

Wśród wyborców PO największe obawy wzbudza możliwość zwycięstwa odniesionego przez PiS – aż trzy czwarte jej zwolenników deklaruje tego rodzaju obawę (75%). Niewiele mniejszy poziom obaw wobec wizji rządów PiS zgłaszają sympatycy SLD (67%). Zdobycia władzy przez PiS mniej obawiają się wyborcy PSL – niespełna co drugi głosujący na tę partię boi się takiej możliwości (48%). Natomiast wyborcy PiS z największą niechęcią przyjąłby sukces wyborczy PO (60%).

Tabela 4

Zwycięstwa w wyborach której partii obawiał(a)by się Pan(i) najbardziej?	Potencjalne elektoraty partii politycznych					Niezdeterminowani	Niegłosujący
	PO	PSL	PiS	SLD	Pozostałe		
	w procentach						
PiS	75	46	-	67	38	28	26
PO	-	10	60	6	23	11	16
Samoobrona	8	8	2	7	5	7	5
Ruch Poparcia Palikota	1	6	8	0	6	4	4
SLD	4	8	8	-	8	4	3
LPR	2	0	1	2	0	2	3
PSL	1	-	1	1	2	1	0
Inne partie	1	0	2	7	6	0	4
Nie ma takiej partii	3	6	6	4	8	13	13
Trudno powiedzieć	5	16	12	5	4	31	26

Poza kwestiami programowymi, które respondenci najczęściej wymieniają, gdy zapytać ich o motywacje wyborcze, największe znaczenie ma dla nich tzw. głosowanie negatywne. Aż 22% zamierzających głosować przyznaje, że popiera tę lub inną partię, bo obawia się zwycięstwa jej konkurenta. W ten sposób motywuje swoje poparcie prawie co czwarty sympatyk PO (24%). Można powiedzieć, że świadczy to raczej o słabości niż sile jej oferty wyborczej.

Respondenci o sprecyzowanych sympatiach partyjnych, a szczególnie zwolennicy PO i SLD najczęściej obawiają się zwycięstwa wyborczego PiS. Sympatycy PiS najbardziej niechętni są zwycięstwu PO.

Intuicja mówi Polakom, że w jesiennych wyborach zwycięży PO i że ta partia będzie wchodzić w skład nowej koalicji rządowej. Najbardziej prawdopodobne wydaje się im powtórzenie koalicji PO-PSL, nieliczni przewidują powstanie koalicji PO-SLD, a jako całkiem mało prawdopodobne widzą rządy koalicji PiS-SLD, choć zwycięstwo samego PiS-u jest częściej przewidywane.

Opracowali
Agnieszka CYBULSKA
Krzysztof PANKOWSKI